

TEMA-
HÆFTE

BAKSPEJLET

FORSKNING OG NY VIDEN OM DAGTILBUD

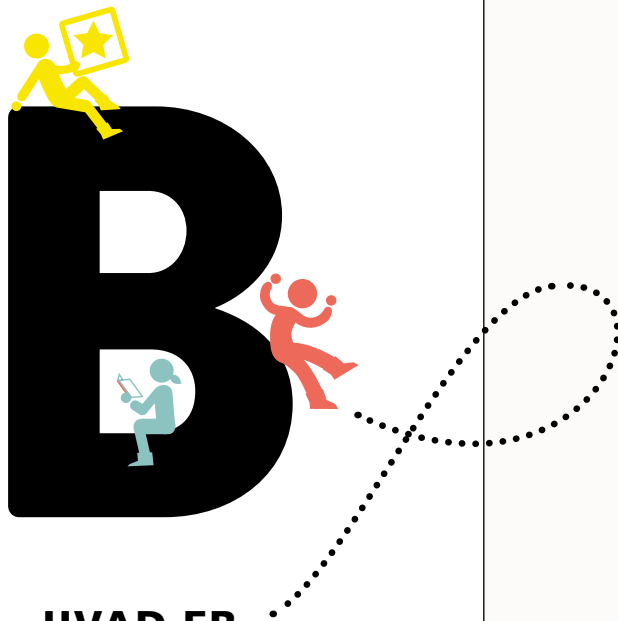
Overgang fra børnehave til skole

Klar parat
**SKOLE-
STArt**

Sæt
samarbejdet
i spil

BØRN,
DER TRIVES,
GLÆDER SIG
MERE TIL SKOLEN

HVAD ER BAKSPEJLET?

Bakspejlet er et magasin, der handler om aktuel forskning om børn i dagtilbud. Dette temahæfte handler om børns overgang fra dagtilbud til skole og henvender sig til alle, der har fokus på at skabe en god overgang.

Bakspejlet udkommer en gang om året og tager en lang række emner op, mens tema-hæftet sætter særligt fokus på et bestemt område. Magasinet udgives af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) og er baseret på resultaterne af skandinavisk forskning og EVA's evalueringer og redskaber på området.

Læs mere på:
www.eva.dk/bakspejlet

BAKSPEJLET

– forskning og ny viden om dagtilbud

© 2015

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA)

www.eva.dk/bakspejlet

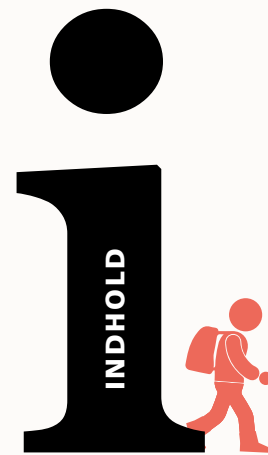
Redaktion: Pia Vinther Dyrby (ansvh.),
Camilla Mehlsen, Julie Hardbo Larsen

Design: Rumfang

Forsidefoto: Kamilla Bryndum

Tryk: Rosendahls – Schultz Grafisk

Oplag: 1600

3

EN GOD SKOLESTART BYGGER PÅ SAMARBEJDE

4

KLAR PARAT SKOLESTART

To forskere reflekterer over den gode overgang fra dagtilbud til skole.

8

TRIVSEL I DAGTILBUD OG SKOLE GÅR HÅND I HÅND

En undersøgelse fra Børnerådet viser, at trivsel i dagtilbud er afgørende for, om børnehavebarnet glæder sig til skolen.

12

SÆT SAMARBEJDET I SPIL

Tre fagpersoner fortæller om deres erfaringer med at bruge dialogredskabet 'Fælles om en god skolestart'.

DIALOGKORT

Find dialogkort
bagerst i magasinet

En god skolestart bygger på samarbejde

Børns overgang fra dagtilbud til skole er en betydningsfuld tid. Det er både farvel til venner, kendte voksne og vante rammer og goddag til nye. Men den gode skolestart begynder længe før første skoledag. Den begynder med børns trivsel i dagtilbud og deres forestillinger om skolen.

For at skabe en god start på skolelivet er der brug for samarbejde mellem børnehave, skole og SFO/fritidshjem. Et sådant samarbejde giver mulighed for at skabe fælles billeder af overgangen fra dagtilbud til skole. Men netop samarbejdet om børns overgange kan være en udfordring. Forskning viser, at fagpersonerne har svært ved at bruge hinandens viden om og erfaringer med børnene, og at de ikke altid ved nok om hinandens arbejdsområder. Det betyder fx, at børnehavepædagoger mangler kendskab til, hvad der sker for børnene i SFO/fritidshjem og skole, og at børnehaveklasseledere omvendt mangler kendskab til, hvad der sker i børnehaven. Men følger vi livet set fra børnehøjde, er der netop behov for at skabe sammenhæng mellem de liv, der udspiller sig på tværs af institutionerne.

Forskningen i dette temahæfte viser de forventninger, børn har til skolelivet. Noget tyder på, at børnene har et gammeldags

og stereotypt billede af skolen. Børnerådets undersøgelse peger bl.a. på, at børnene forestiller sig, at det at gå i skole handler om at sidde stille, række hånden op og lave lektier, og at de tror, de møder lærere, der skælder ud og måske giver eftersidninger. I Helena Ackesjö's forskning indgår også tegninger fra børn, der forestiller sig en skole med pulte og med store stabler af bøger. Samtidig viser Ackesjö, at nogle børn bliver skuffede i børnehaveklassen, fordi aktiviteterne minder for meget om aktiviteterne i børnehaven.

Et samarbejde kan bidrage til at give børnene et mere nuanceret billede af skolelivet og ligeledes give mulighed for at afstemme forventningerne til de aktiviteter, der foregår i henholdsvis børnehaven og børnehaveklassen. Begge undersøgelser peger på behovet for et samarbejde, så børnene får den bedst mulige overgang fra dagtilbud til skole.

Netop samarbejdet har EVA sat fokus på med dialogredskabet 'Fælles om en god skolestart'. Fagpersonerne kan bruge redskabet til at tale sammen om værdier, konkrete aktiviteter og næste skridt i det videre arbejde. I artiklen i dette temahæfte fortæller tre fagpersoner, hvad de har fået ud af at bruge redskabet.

DEN GODE SKOLESTART BEGYNDER LÆNGE FØR FØRSTE SKOLEDAG. DEN BEGYNDER MED BØRNS TRIVSEL I DAGTILBUD OG DERES FORESTILLINGER OM SKOLEN.

God læselyst!

Glæder du dig til at starte i skole?

JA
87%

NEJ
5%

VED IKKE
8%

Har du lavet skoleting med de voksne i børnehaven?

JA
73%

VED IKKE / NEJ
27%

Klar parat

SKOLE-

STArt

Hvornår begynder skolestarten for børnehavebarnet? Den svenske forsker Helena Ackesjö har fulgt en række børns skoleforberedelse tæt og set, hvordan børn skaber forventninger til skolen længe før første skoledag – med skolebesøg og skolelignende aktiviteter. Men skoleforberedelse handler først og fremmest om at skabe et godt læringsmiljø i dagtilbud, lyder det fra den danske forsker Ditte Winther-Lindqvist.

AF JULIE HARDBO LARSEN

Bordene står placeret på rad og række, bogstaberne tårner sig op. Børnene smiler, og solen skinner. Børnehavebarnet Stina har tegnet sin forestilling om skolen.

"Hvad tror du, I skal lave i børnehaveklassen? Hvad er det, I laver dér?" spørger den svenske forsker Helena Ackesjö og peger på Stinas tegning.

"Vi ... læser," siger Stina. "Og laver matematik og regner ... og plus og minus."

"Og plus og minus? Glæder du dig til at starte i børnehaveklasse?" spørger Helena.

Stina nikker bekræftende: "Mmm."

Helena Ackesjö har i sin ph.d.-afhandling undersøgt børns overgang fra børnehave til skole. Undersøgelsen viser, at børnene allerede inden deres første besøg på skolen har forestillinger om, hvad det vil sige at gå i børnehaveklasse. Forventningerne kommer tydeligt til udtryk i børnenes tegninger – klasseværelser på stribe, skoleborde og stakkevis af bøger.

"Inden vi havde besøgt skolen første gang, talte børnene om børnehaveklassen på en meget skolelignende måde. De talte om hårdt arbejde, prøver, lektier, og at de skulle lære en masse. Det er interessant, i betragtning af at børnehaveklassen skal være en blød overgang. Det var ikke det, børnene forventede. De forventede højere krav og sværere opgaver – og tydelige forskelle mellem børnehave og skole. Men det handler også meget om det fysiske rum, den store skole, høje klatrestativer, kantinen – ting, som man ikke har i børnehaven," siger Helena Ackesjö.

En cirkulær proces

Som en del af skoleforberedelserne besøgte de kommende skolebørn skolen flere gange i foråret inden skolestarten. Dels var de på uformelle besøg, hvor de for eksempel legede på skolens legeplads eller spiste i kantinen, dels var de på mere formelle besøg i børnehaveklassen, hvor

Børnene skal forstå, at skolestarten er en afslutning, og at de skal forlade børnehaven. Forstår de konteksten, er de godt klædt på til at håndtere det skift, det stadig er at starte i skole.

– HELENA ACKESJÖ

de mødte deres nye lærere og lavede skolelignende aktiviteter.

Besøgene kan ifølge Helena Ackesjö betragtes som grænsemøder og grænsekrydsninger, hvor børnene for en stund træder ind i skolekonteksten og begynder at give den nye kontekst mening. De skaber grænser mellem det gamle i børnehaven og det nye i skolen, men rekonstruerer også deres oplevelser og forventninger til børnehaveklassen.

Ifølge Helena Ackesjö bliver skoleforberedelserne med besøgene på skolen en cirkulær eller spiralformet proces:

"Man kan ikke se overgangen fra

børnehave til børnehaveklasse som en lineær proces, hvor barnet bare går over en grænse fra et sted til et andet. Det er mange forskellige faktorer og begivenheder, der gør, at barnet begynder at reflektere over sig selv som kommende skolebarn og over forskellene på børnehaven og skolen: Når man taler om skolestarten, når barnet stiller spørgsmål, og når man besøger skolen og kommer tilbage til børnehaven og diskuterer, hvad barnet har oplevet. På den måde bliver overgangen en cirkulær eller spiralformet proces," siger hun.

Skolestart er også en afslutning

Besøgene betyder dog ikke, at alle børn forstår, hvad overgangen egentlig indebærer. Derfor er det vigtigt, at pædagogerne fortæller, hvad formålet med og betydningen af de forskellige aktiviteter er.

"Børnene besøgte skolen og forstod, at de skulle begynde i børnehaveklassen efter sommerferien, men det var ikke alle børn, der forstod, at det samtidig betød et farvel til børnehaven," siger Helena Ackesjö, der mener, at der er brug for en større gennemsigtighed i overgangsaktiviteterne, så børnene kan se formålet med en aktivitet.

”Man kan arbejde meget mere med, at børn får en forståelse af, at de er på vej ind i en anden verden end børnehaven – den verden, de har kendt indtil nu,” siger Helena Ackesjö.

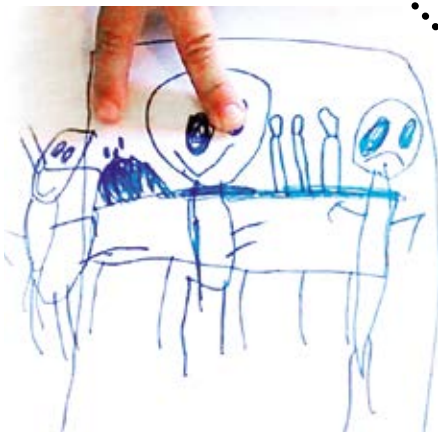
Pædagogerne kan for eksempel tale med børnene om, at skolestarten også betyder en adskillelse fra børnehaven, og de kan lave flere afslutningsaktiviteter, ud over den sidste dags farvelfest, som nogle allerede holder. Ifølge Helena Ackesjö kan det give god mening at tydeliggøre afslutningen både i de uformelle samtaler om frokostbordet og ved mere formelle rituelle og symbolske handlinger og begivenheder.

”Børnene skal forstå, at skolestarten er en afslutning, og at de skal forlade børnehaven. Forstår de konteksten, er de godt klædt på til at håndtere det skift, det stadig er at starte i skole,” siger hun.

Mødet med skolen

Børnene forventer rent faktisk, at skolen er et tydeligt skift. En del af børnene i undersøgelsen udtrykker i børnehaveklassen modstand over for aktiviteter, der minder om noget, de har lavet i børnehaven. For eksempel er en gruppe børn utilfredse med, at de skal farvelægge kopiark med bogstaver på – en opgave, som de også har løst i børnehaven.

”Hvorfor føles det her næsten som børnehaven?” spørger Elsa læreren Stefan, og

han svarer, at det er, fordi børnehaveklassen næsten er som at gå i børnehave.

”Ja, hvorfor?” siger et andet barn.

”Det er jo skole, det her.”

”Gjorde I også sådan med bogstaver og tal i børnehaven?” spørger Stefan.

”Jaaa!” siger flere børn.

Børnenes modstand er ifølge Helena Ackesjö en måde at understrege deres nye identitet som børnehaveklassebørn og ikke mindst eks-børnehavebørn på, men det er også en følge af de forventninger, de har til skolen. Derfor er det vigtigt, at pædagoger og børn i fællesskab arbejder med at konstruere og rekonstruere børnenes forventninger til skolen.

Børnehave ligner børnehaveklasse

Den danske forsker Ditte Winther-Lindqvist har, som Helena Ackesjö, beskæftiget sig med børns sociale identitet i overgangen. Hun har undersøgt 12 danske børns overgang fra børnehave til skole. Hun hæfter sig også ved, at aktiviteterne i børnehave og børnehaveklasse ligner hinanden.

”Med skoleforberedelserne i børnehaven og det efterfølgende år i børnehaveklassen bruger børn i dag op til to år på at forberede sig til det ’rigtige skoleliv’,” siger Ditte Winther-Lindqvist og tilføjer:

”Forberedelsestiden er præget af spændt forventning over snart at skulle indtage rollen som skoleelev. Derfor kan det virke uforløsende for børnene, hvis de oplever børnehaveklassen som en gentagelse af børnehavens skoleforberedende aktiviteter. Begynder man forberedelserne lang tid i forvejen, kan det sidste stykke tid i børnehaven desuden blive præget af kedsomhed og venten.”

Læring i fokus

Skoleforberedelse er dog ikke kun et spørgsmål om de sidste par måneder i børnehaven, mener Ditte Winther-Lindqvist. Det handler i langt højere grad om, at dagtilbuddet fra starten har rustet

børnene med grundlæggende almene færdigheder og kompetencer.

”Børnene skal, fra de er helt små, opleve, at de er personer, der lærer – og det kan pædagoger hjælpe med. Derfor bør der være fokus på læring hele vejen gennem institutionslivet,” siger hun.

Ditte Winther-Lindqvist peger på, at der er brug for at udvikle læringsbegrebet, så det passer til det pædagogiske arbejde i børnehaven i dag.

”Læringsbegrebet i børnehaven skal fokusere på børnenes legeaktiviteter. Pædagogerne skal inspirere børnene til at undre sig og undersøge ting. De skal i det hele taget give børnene positive læringsoplevelser. Ikke kun, fordi børnene skal forberedes til skolen, men fordi det er en vigtig del af et godt børneliv,” siger Ditte Winther-Lindqvist.

Selvom pædagoger og lærere arbejder med børns læring på forskellige måder i børnehave, skole og SFO/fritidshjem, forbindes læringsbegrebet ofte med skoleundervisning fremfor børnehavens hverdag. Ifølge Ditte Winther-Lindqvist kan det betyde, at de skoleforberedende aktiviteter kommer til at handle om, at børnene skal lære at sidde stille, løse opgaver i et opgavehæfte og række hånden op, før de siger noget.

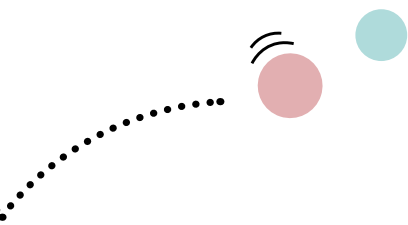
Samarbejde på tværs

En måde at arbejde med forståelsen af læring på er at lave det, Ditte Winther-Lindqvist kalder et ’reality check’. Det vil

”Børnene skal, fra de er helt små, opleve, at de er personer, der lærer – og det kan pædagoger hjælpe med. Derfor bør der være fokus på læring hele vejen gennem institutionslivet.”

– DITTE WINTHER-LINDQVIST

Gode råd

sige, at fagpersonerne omkring børnene arbejder med at få mere viden om hinandens verdener og mødes omkring undersøgende dialoger om børns forventninger og forestillinger. For at få kendskab til hinandens verdener kan pædagoger fra børnehaven for eksempel deltage en dag i skole og SFO, og omvendt kan lærere og SFO-pædagoger besøge børnehaven og opleve den måde, man arbejder med børns læring på dér.

For Ditte Winther-Lindqvist er det essentielt, at skoleforberedelserne er en fælles opgave og et samarbejde mellem pædagoger og lærere.

”Skolestarten og det, at børnene bliver skoleparate, er ikke børnehavens og børnehavepædagogernes ansvar alene. Det er skolen, der modtager børnene, og som skal imødekomme dem i forbindelse med udfoldelsen af deres nye identitet som skoleelever. Der er grænser for, hvor meget af barnets udvikling pædagogerne kan planlægge og foregribe,” siger hun.

Også Helena Ackesjö mener, det er vigtigt, at skoleforberedelserne er et samarbejde på tværs. Hun foreslår derfor at skabe flere platforme, hvor pædagoger og lærere kan mødes.

”Pædagogerne kan beskrive, hvad de har gjort i børnehaven, sådan at man kan arbejde videre med det i børnehaveklassen, men også, så det er muligt at tilpasse undervisningen, så den bliver mere udfordrende for børnene. Jeg ser i min undersøgelse, at når eleverne starter i 1. klasse, så skal de starte forfra på opgaver, som de allerede har lavet i børnehaven og børnehaveklassen. Det kunne have været undgået, hvis man havde snakket sammen,” siger hun.

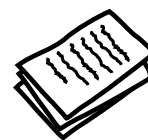
Helena Ackesjö peger på, at det kan være svært at skabe de fælles platforme, fordi børnehave og skole er organiseret forskelligt, har forskellige arbejdsvilkår og ofte er fysisk adskilt. Men om selve budskabet siger hun: ”Det er ganske enkelt, egentlig. Det handler om at sætte sig ned og snakke, lærere og pædagoger imellem. Hvis der var flere fælles platforme for lærere og pædagoger, kunne man lette samarbejdet rigtig meget og på den måde gøre overgangen lettere og bedre for barnet.”

4 RÅD OM BØRNS OVERGANG

- **Skab dialog mellem dagtilbud og skole:** God og jævnlig kommunikation mellem pædagoger og lærere kan sikre en bedre kontinuitet, og at børnene ikke gentager alt for mange aktiviteter fra børnehaven i børnehaveklassen.
- **Fokuser på både start og afslutning:** Det er vigtigt, at barnet forstår, at skolestarten også er en afslutning på børnehavetiden. Lav aktiviteter, der understøtter begge dele. Lav for eksempel en afslutningsfest med et afskedsritual. Det rituelle er med til at understrege over for barnet, at det er på vej ind i noget nyt, og er på den måde en del af barnets nye identitet som skoleelev.
- **Sæt barnet i centrum:** Lyt til børnene. Alle børn er forskellige og har forskellige forventninger og bekymringer i forbindelse med skolestarten. Også børn, der hverken udtrykker glæde eller bekymringer, har brug for at snakke om og reflektere over, hvad det betyder at starte i skole.
- **Udvikl læringsbegrebet for 0-6-årige:** Fokuser på at give børnene et godt læringsmiljø gennem hele institutionstiden. Læring er ikke et skolebegreb; det skal passe til det pædagogiske arbejde i dagtilbud.

FORSKNINGEN BAG ARTIKLEN

Helena Ackesjö har i sin ph.d.-afhandling **’Barns övergångar till och från förskoleklass’** undersøgt børns overgange fra børnehave til børnehaveklasse og derefter første klasse. Bakspejlets artikel er skrevet på baggrund af hendes videnskabelige artikler: **’Children Crossing Borders: School Visits as Initial Incorporation Rites in Transition to Preschool Class’** og **’Från förväntningar till motstånd och anpassning. Fyra barns övergångar till och från förskoleklass’**.

TRIVSEL I DAGTILBUD OG SKOLE GÅR HÅND i HÅND

En undersøgelse fra Børnerådet viser, at trivsel i dagtilbud er afgørende for, om børnehavebarnet glæder sig til skolen eller ser sig selv som en, der vil blive drillet eller lave ballade i skolen. Heldigvis glæder langt de fleste børn sig til skolelivet.

AF CAMILLA MEHLSSEN

Langt de fleste børnehavebørn er positivt indstillet over for skolelivet og glæder sig meget til at starte i skole. Børnene forventer at møde søde lærere, få nye venner og blive dygtige. Det viser Børnerådets undersøgelse 'Skolen - set fra børnehaven', der giver et indblik i knap 1.000 5-6-åriges forventninger til og forestillinger om skolen.

Men undersøgelsen viser også, at knap hvert tredje barn tror, han eller hun vil blive drillet i skolen, og at omkring en fjerdedel af børnene tvivler på, at de vil få venner, eller tror, det vil blive svært.

Børns trivsel i børnehaven har stor betydning for deres forventninger til skolelivet.

"Børn, der er glade for at gå i børnehaven, glæder sig i højere grad til at komme i skole, og de synes i højere grad, det er sjovt at skrive bogstaver og bruge tal, og forventer, at de vil blive dygtige. Det peger på, at børn, der trives i dagtilbud, også forventer, at de vil trives i en ny kon-

tekst. Omvendt svarer de børn, der ikke trives i børnehaven, i højere grad, at de ikke glæder sig til skolen, og at de tror, lærerne er strenge," siger Stine Lindberg, der er børnefaglig konsulent i Børnerådet og hovedkraft bag undersøgelsen.

Børn er eksperter i eget liv

Hun peger på, at Børnerådet fra tidligere undersøgelser ved, at der er en tæt kobling mellem trivsel og faglighed i skolen.

"Trivsel og skolefaglighed går hånd i hånd. Det er vigtigt, vi skaber trivsel for børnene. Hvis man skal skabe en god skolegang, skal man skabe en god børnehaven – og en god vuggestue. Det er en væsentlig pointe, som undersøgelsen slår fast. Det er selvfølgelig ikke for sent i skolen, men det kræver endnu mere der," siger Stine Lindberg.

'Skolen – set fra børnehaven' er den fjerde i en række undersøgelser, som Børnerådet har lavet blandt børnene i Minibørnepanelet. Det består af ca.

1.000 børnehavebørn fordelt over hele landet og er en måde at få de yngste borgers stemme i spil på.

"Selv om det er børnene, der skal i skole, er det oftest de voksnes syn på børnene, som fylder mest, når der arbejdes med overgange. Minibørnepanelet bygger på tanken om, at alle mennesker er eksperter i eget liv. Børn er eksperter i deres egne oplevelser. Det er kun dem, der ved, hvordan de oplever verden, for eksempel hvad de forestiller sig om skolen. Børnerådets fornemste opgave er at give børn en stemme i den offentlige debat. Derfor er det vigtigt at spørge børn direkte," siger Stine Lindberg.

Rækker af stille børn

Og hvordan tror børnehavebørnene, det bliver at gå i skole? Hvad siger de? Mange af børnene forventer, at det bliver sjovt, mens ca. hvert fjerde barn tror, det bliver kedeligt at gå i skole, og ca. hvert tredje barn tror, det bliver svært.

Interviewer: Og hvad glæder du dig allermost til, Karen?

Karen: Jeg glæder mig bare meget til at få nogle nye venner ... og til at læse og skrive, for så kan jeg læse historier for min lillesøster og for mig selv og min mor og far, men jeg kan allerede læse historier.

Kilde: Børnerådet 2013:
Skolen - set fra
børnehaven.

Børnenes forestillinger om skolen tegner ikke just et billede af en moderne skole. Det er snarere den traditionelle skole, børnene ser for sig, hvor lærerne er strenge, de store børn driller de små, og skolearbejdet er ensformigt.

”Børnene har en ret stereotyp forestilling om skolen, og nogle børn taler nærmest om skolen som en disciplineringsfabrik med strenge lærere og rækker af stille børn, der kun siger noget, hvis de rækker fingeren i vejret og bliver spurgt,” siger Stine Lindberg og peger på, at børnene også forestiller sig, at skolen er et sted, hvor man laver fis og ballade, også med lærerne.

”Hvor har de deres billeder fra? Er det fra Ole Lund Kirkegaard? Er det fra populærkulturen? Er det fra forældre, søskende, pædagoger?” spørger Stine Lindberg. Hun opfordrer aktørerne i børnehaven og skole til at nuancere de billeder – også når det gælder børnenes forestillinger om deres egne roller.

”Når næsten hvert tredje barn tror, hun eller han vil blive drillet i skolen, kan det hænge sammen med forestillinger om skolen. Mange børnefilm og -bøger handler om, at nogle børn bliver drillet, fx klassikeren Gummi-Tarzan,” siger Stine Lindberg. Hun påpeger dog også, at drillerier og mobning i alt for høj grad stadig finder sted i skolen, så det handler ikke om at negligere problemerne, men måske snarere om at fremhæve det vigtige sociale aspekt af det at gå i skole.

Interviewer: Hvorfor tror nogle børn mon, at skolen er kedelig?

Katrine: De tænker nok, at man skal sidde derinde og kun koncentrere sig.

Sara: Fordi de synes, det er kedeligt at lave lektier.

Miriam: Eller hvis man bare skal sidde og skrive.

Oscar: Det er, fordi man skal lave lektier. Man skal også vente, til læreren siger noget.

Ivan: Ja, nogle gange, så skal man gøre sådan her [rækker fingeren i vejret] i megalang tid, fordi der er så mange børn.

Interviewer: Er der andre ting, der kan være kedelige?

Oscar: Ja, bare sidde og lave sine lektier og bare ikke lave noget.

Undersøgelsen viser, at dagtilbud præger børns forventninger til skolen. Mange børn har skoleforberedende aktiviteter i børnehaven, og det former børnene rigtig meget, fortæller Stine Lindberg. Nogle børn omtaler sig selv ud fra en særlig skoleidentitet, længe før de begynder i skole, for eksempel som nogen, der laver ballade. Derfor kan pædagoger arbejde med at udfordre stereotype forestillinger om skolen, ligesom de kan være med til at udfordre børnenes forestillinger om, hvordan de selv kommer til at være i skolen.

Mere end et fagligt projekt

Når man spørger børnene, får man nogle gange svar, man som voksen måske ikke

har tænkt på. For eksempel at viden om skolens toiletter også har stor betydning for en tryk overgang til skolen. Børnerådets undersøgelse viser, at de nye fysiske rum, som møder de kommende skolebørn, spiller en rolle for børnene.

”Børnene nævner toiletterne som noget særligt. Det betyder meget for børnehavebørnene, at de kan finde toiletterne, men toiletterne har også en social betydning. For de store børnehavebørn er det ekstra følsomt at blive drillet med, at de har numsen bar, eller at de har tisset i bukserne. Det er vigtigt at huske på, når skolen tager imod børnene,” siger Stine Lindberg.

En væsentlig pointe i undersøgelsen er, at børn er optagede af både det sociale og det faglige, når de gør sig forestillinger om skolen.

”Børn i Danmark navigerer i et institutionaliseret socialt landskab ganske tidligt i deres liv, fordi de starter i dagtilbud og tilbringer mange timer der hver dag. Der grundlægges basale sociale færdigheder, som kan blive afgørende for, om oplevelsen med at gå i skole bliver positiv. Grundlæggende kan man sige, det er endnu mere vigtigt at lære at være en del af et fællesskab end at lære bogstaver og tal. Men det ene udelukker ikke det andet. Det har børnene også fanget, for det er netop både sociale relationer og faglige udfordringer, der fylder, når man ser skolen fra børnenes perspektiv,” siger Stine Lindberg.

FAKTA OM UNDERSØGELSEN

’SKOLEN – SET FRA BØRNEHAVEN’

Hvordan ser skolen ud for store børnehavebørn? Hvilke forventninger til og forestillinger om skolelivet har børnene? Det handler rapporten ’Skolen – set fra børnehaven’ om. Undersøgelsen bygger på spørgeskemabesvarelser fra 966 børn fra 91 danske børnehaver, suppleret med opfølgende interview med 27 børn. Rapporten giver ikke svar på, hvordan man som pædagog bedst arbejder med overgange, men den giver et kvalificeret perspektiv på overgange set i børnehøjde.

Børn, der trives i børnehaven, glæder sig mere til skolen

Børnerådets undersøgelse viser en sammenhæng mellem trivsel i børnehaven og positive forventninger til skolen. Hvordan man har det i børnehaven, har betydning for forventningerne til skolen.

BØRN, DER ER GLADE FOR AT GÅ I BØRNEHAVE...

BØRN, DER ^{ikke} ER GLADE FOR AT GÅ I BØRNEHAVE...

forventer, at lærerne er søde

89%

67%

forventer, at de bliver dygtige i skolen

90%

74%

synes, det er sjovt at skrive bogstaver

82%

60%

synes, det er sjovt at bruge tallene

70%

39%

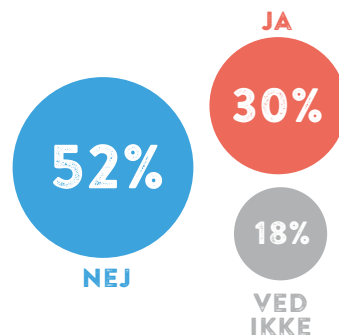
forventer, at de kommer til at lave ballade i skolen

15%

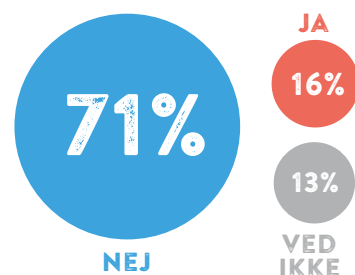

26%

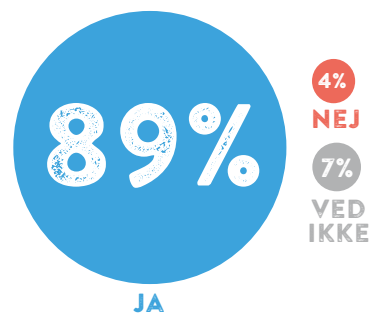
Tror du, at du bliver drillet i skolen?

Tror du, at du kommer til at lave ballade i skolen?

Tror du, at du bliver dygtig i skolen?

Sæt samarbejdet i spil

AF PIA VINThER DYRBY

Dialogredskabet 'Fælles om en god skolestart' giver nye erkendelser og fremmer fælles forståelser af, hvordan en god skolestart kan hjælpes på vej. Redskabet er udviklet til de fagpersoner, der samarbejder om børns overgange.

Ansigerne er taktsomme, og stemningen er koncentreret, men afslappet. Omkring bordet sidder en pædagog og en leder fra en daginstitution, to børnehaveklasseledere og to fritidshjems-pædagoger. Alle fra Københavns Kommune. På bordet ligger et sekskantet kort med spørgsmålet: "Hvad er vores fælles afsæt?" og 12 sekskantede kort med billeder og korte sætninger. På skift vælger deltagerne et kort, som de synes siger noget vigtigt, og sammen kobler de kortene til hinanden. Ud fra kortene taler de om deres indbyrdes samarbejde. På et tidspunkt vælger børnehavepædagogen et kort med ordlyden: "Børn skal have konkret viden." Det får hende til at fortælle om, hvordan de i storebørnsgruppen i hendes børnehave introducerer børnene til bogstaver. Herefter fortsætter samtalen rundt om bordet om, hvad børnene egentlig skal forberedes på, inden de skal i skole.

Fælles om en god skolestart

Dialogredskabet 'Fælles om en god skolestart' er udviklet af EVA og afprøvet i samarbejde med en række daginstitutioner, skoler og SFO'er/fritidshjem i to kommuner. Derudover har faglige eksperter bidraget til redskabet. Redskabet består af 28 forskellige dialogkort, en procesguide og to artikler om børns overgange. Materialet giver de fagpersoner, der arbejder med børnene i overgangen fra børnehave til SFO/fritidshjem og skole, mulighed for at tale om de værdier, der udgør afsættet for samarbejdet om børns overgange, og om, hvordan samarbejdet skal udmøntes i praksis.

Samtale om børns læring

Da tre institutioner i Københavns Kommune prøvede redskabet af, resulterede det blandt andet i en samtale om børns læring. Er det fx vigtigt, at børnene har lært bogstaver, inden de starter i

skole, og hvordan foregår det bedst? Børnehaveklasseleder Betina Lott fra Sundbyøster Skole fortæller:

"Vi talte om, at børnene lærer store bogstaver i børnehaven, men når de kommer hos os, lærer vi dem de små bogstaver. Og så bliver børnene helt forvirrede. Jeg kan godt se, at det motorisk er den vej, de er nødt til at gå i børnehaven. Men hvis vi ikke taler sammen, kan vi godt komme til at misforstå hinanden".

Det synspunkt deler Dennis Mathiassen, leder af Børnehuset Sundby Algård: "Der ligger tit nogle forudindtagede meninger om og misforståelser af, hvad vi tror vores opgave er, og hvad vi forventer af hinanden", bemærker han. Dennis Mathiassen oplever, at det er meget forskelligt fra skole til skole, om det er en forventning, at børnene kan skrive bogstaverne, når de starter. Hideaki Kamio, pædagog på fritidshjemmet

Pingvinen, oplever, at det med bogstaver er noget, skolen tager sig af, og han derfor kan fokusere på nogle andre aktiviteter på fritidshjemmet.

Deltagerne fik altså en oplevelse af, hvor nødvendigt det er at få talt sammen om, hvilken rolle- og opgavefordeling der er mellem de forskellige institutioner, og hvad de hver især kan forvente af hinanden.

Opmærksomhed på flere overgange

En anden erkendelse, som de tre deltagere fik ved at mødes omkring redskabet, var, at de tit fokuserer på at forberede børnene til skole. Og det, selv om børnene rent faktisk begynder på fritidshjem flere måneder før.

"Undervejs i dialogprocessen kom vi til at stille os selv spørgsmålet: 'Hvilke skift er det egentlig, børnene skal være klar til? Hvad er det, børnene skal være

forberedt på?' Vi opdagede, at vi ikke tænkte så meget på skiftet fra børnehaven til fritidshjem," fortæller Dennis Mathiassen og konstaterer:

"Jeg er blevet mere bevidst om samarbejdet med fritidshjemmet og om, at vi skal koncentrere en større del af vores energi dér".

Også pædagogen Hideaki Kamio mener, at han er blevet mere bevidst om børns skift mellem de tre enheder:

"At tale om skolestart plejer at være noget af det mest naturlige, når børnene starter. Men efter mødet om dialogredskabet er jeg blevet opmærksom på, at min primære rolle er at gøre børnene trygge her på fritidshjemmet. Når tiden kommer, kan vi så kigge hen mod skolen. Men det er mest trygt, at vi kun fokuserer på livet på fritidshjemmet, når børnene begynder her."

Fællesskab og fælles forståelse

Betina Lott peger på, at dialogen med de andre åbner for andre vinkler på noget, man ellers ville betragte som en selvfølge.

"Fx er vi så vant til at arrangere besøg

fra børnehaven til skole, det gør man bare. Men pludselig ser man det på en anden og ny måde. Vi fandt ud af, at det måske var bedre, at børnehaven besøger fritidshjemmet og fritidshjemmet besøger skolen," siger Betina Lott. Hideaki Kamio satte pris på, at processen netop resulterede i nogle konkrete tiltag.

"Nogle gange kan det godt tage pusten fra én, når man er til møde og får inspiration og så skal hjem og omsætte det bagefter, men her endte vi med at have det næste konkrete skridt foran os. Jeg gik derfra med nogle overskrifter for, hvad jeg ville arbejde med, og det gav mig gåpåmod. Det var sådan set bare at gå i gang."

Dennis Mathiassen slutter af: "Vi fik sat ord på, hvad vi forventer af hinanden. Der blev skabt en energi i rummet og et fællesskab, som gav os bedre mulighed for at målrette arbejdet i vores institution. Jeg synes, at vi er blevet rigtig godt rustet til vores fremtidige samarbejde".

HVEM KAN BRUGE DIALOGREDSKABET?

Dialogredskabet er for jer, der samarbejder om børns overgang fra daginstitution til skole og SFO/fritidshjem, fx daginstitutionspædagoger, SFO-/fritidshjems pædagoger, børnehaveklasseledere og 1.-klasselærere. Skoleledere, SFO-ledere og ledere af daginstitutioner.

Læs mere om dialogredskabet 'Fælles om en god skolestart' på www.eva.dk/dagtilbud

HVAD INDEHOLDER DIALOGREDSKABET?

Dialogkort – Kortene bruges til at sætte gang i dialogen og til at bygge fælles billeder af jeres overvejelser og prioriteringer i samarbejdet om børns overgange. Kortene indeholder en række udsagn og billeder, som I kan spejle jeres egne overvejelser i. I kan også tilføje jeres egne kort undervejs i processen.

Introduktion og procesguide – Hæfterne introducerer til redskabet og fortæller, hvordan I skal bruge dialogkortene. Her bliver I guidet igennem en proces trin for trin.

Artikler – To artikler om børns overgange kan læses som inspiration forud for dialogen. Artiklerne er interviews med forskere, der har beskæftiget sig med børns overgang fra børnehave til skole.

HVAD KOMMER VI TIL AT TALE OM?

Processen består af to faser og en opsamling.

Fase 1: Hvad er vores fælles afsæt?

Her taler I om de værdier, der udgør afsættet for samarbejdet om børns overgange fra daginstitution til skole og SFO/fritidshjem.

Fase 2: Hvordan skal vores samarbejde udmøntes?

Her taler I om, hvordan jeres samarbejde konkret skal udmøntes, og hvad I gerne vil opnå med de aktiviteter, I igangsætter.

Opsamling: Hvad er vores næste skridt?

Her samler I op på jeres drøftelser og aftaler de næste skridt i jeres samarbejde.

Brug BAKSPEJLET på nettet

Få
viden
om et
tema

Overgange, køn og sociale relationer er emner, som du nemt kan få mere viden om. På hjemmesiden www.eva.dk/bakspejlet/temaer kan du finde artikler indenfor en lang række temaer. Artiklerne bygger på kvalitetsvurderet forskning samt viden og redskaber fra EVA.

Del
viden
med
andre

På www.eva.dk/bakspejlet kan du downloade alle artikler som pdf-filer, så du kan videregende dem til andre. Du kan også bruge deleknapperne til sociale medier som Facebook og Twitter.

Skab
dialog

Når du vil skabe dialog om og refleksion over et emne, kan du bruge Bakspejlets dialogkort. På www.eva.dk/bakspejlet/dialogkort finder du en lang række dialogkort med spørgsmål, der knytter sig til forskellige temaer. Du kan også skabe dit eget dialogkort med de spørgsmål, som du synes, er aktuelle at tage op.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser.

Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

www.eva.dk

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01

F 35 55 10 11

E eva@eva.dk

H www.eva.dk

overgang fra børnehave

VILD MED BAKSPEJLET?

Vil du tippe andre om dette nummer af Bakspejlet eller se tidligere numre af magasinet, kan du downloade dem gratis på www.eva.dk/bakspejlet

til skole

